

DM

magazin

Roda
Roda

ANTIPELLIN, A LEGJOBB MOLYIRTÓ

— Na hát, mit hozott? — kérdezte dr. Brzezarzik, mint már a nevéből is látható, bécsi egyetemi tanár.

— Hát mit hozott? — kérdezte barátságosan.

A gyáros ajkát harapdálta.

— Udvari tanácsos úr — mondta — itt... egy kis tévedésnek kellett történnie.

— Na, na, hát hol történt a tévedés? Majd elintézzük.

— Arra talán emlékszik, udvari tanácsos úr, hogy pár héttel ezelőtt itt jártam Önnél egy bizonyítvány végett, kérem?

De Brzezarzik professzor nem emlékezett.

— Egy bizonyítvány végett, kérem, udvari tanácsos úr, nevem Edhofer.

— Ah, úgy, igen, igen, már emlékszem. A malátában.

— Nem, bocsásson már meg, udvari tanácsos úr, nem a malátában, Antipellin.

Edhofer úr hátradőlt székében, és előadta:

— Antipellin a legjobb molyirtó szer. Húsz év óta gyártunk, kérem, mindenféle rovarirtó szert. Nevünk van Miklós montenegrói herceg Ofelségének is szállítói voltunk. Köszönősoraink vannak rovarirtó szerünkről minden tehetséges szakértőtől és felsőbb helyektől. De, istenem, a köszönősorokat nem publikálhatjuk, mert ki tudja... ki tudja, tetszene-e az azoknak a felsőbb fórumoknak. És itt vannak a rovarirtó szer-szakma különféle csaló cégének bizonyítványai — isten tudja, milyen — obskurus asszisztensektől és csernovci professzoroktól. Gondoltam: kedves Edhoferem, elmész a mi híres udvari tanácsosunkhoz, Brzezarzik professzorhoz, viszel neki egy pár flaska Antipellint, és megkérde, hogy pontosan, tudományosan vizsgálja meg, kémiaiilag, bakteriologiatilag, kísérletileg, és állítson aztán ki neked egy bizonyítványt, amit az újságokban közzétehetünk. Ezért voltam hát itt a napokban.

— Igen, igen, már emlékszem. Két héttel ezelőtt — nemde?

— Igenis, udvari tanácsos úr. És hát három nappal ezelőtt ideküldtem a cégvezetőmet, és letett, kérem... na, csak a rend kedvéért emfitem meg... letett egy borítékot 500 koronával az asztalra... és... kapott egy bizonyítványt.

Edhofer úr előhozott egy papírlapot.

— Na, tehát, Edhofer úr, megvan, mint látom, a bizonyítvány.

— Igen, professor úr, egy bizonyítványt már kaptam... de milyent! Kérem, olvassa csak személyesen.

Az udvari tanácsos úr megigazította a szemüvegét, és olvasta a saját maga kiállította és aláírt bizonyítványt. Így szólt:

A csikagói világtalálatsón aranyéremmel kitüntetett Antipellin rovarirtó szerrel, melyet oly sokan ajánlottak már nekem, tudományos kísérleteket végeztem, és a következő eredményeket kaptam:

Egy költés szörmemolyt (hajmoly, tinea pellionella L.) Antipellinbe raktam, és már megkezdte rövid idő alatt kitünően növekedni. A hernyó, mely különben csak 6,7 mm hosszúságúra szokott megnőni, Antipellinnel tenyésztve 100 mm hosszúra nőtt meg, teljesen kifejlődött, és szerfölött megerősödött.

Még jobb eredményt értem el a ruhamoly hernyójával (tinea sarcitella L.), amely Antipellinnel tartva diszpéndányokat tenyésztett ki, amelyek a szájszucsót a potroh végéig 11,05 mm hosszúak lettek.

Ennélfogva nem vállalkozhatom arra, hogy az Antipellint a létező legjobb molyirtó szernek minősítem, de azért kérem Önt, hogy 6 úveget küldjön belőle személyes használatomra.

Dr. Brzezarzik
egyetemi tanár

Ez volt a bizonyítvány. A tudós összehajtotta és mondta:

— Igen, látja, kedves udvari szállító úr, ez a bizonyítvány hülyeség. Ez bizony távollétemben asszisztensem szülte. De ne csináljon ebből magának gondot. Edhofer úr, én realista ember vagyok, ez az elvem: a nem tetszőt simán kicserélem. Hagyja itt a flaskáit, hagyja itt a bizonyítványt, én személyesen fogok egy új tudományos kísérlet-sorozatot végezni, az aztán egy egészen más bizonyítvány lesz. De ki a hibás a félreértésért? Ön, gyáros úr. Csak ön. Ha egy tudós, kérem, egy tudományos kísérlet-sorozatot végez, kérem, előzőleg tisztán és világosan meg kell mondani neki: ezt meg ezt eredményezze a tudományos kísérlet-sorozat. Ezután a tudós eszerint készíti elő a tudományos kísérletet, és ezek sikerülnek.

Fordította BULLY JÁNOS

Zelk
Zoltán

AHOL, AHOL, AHOL

Csanády
János

BALKÁN

Mikor beléptem a kapun, a liftajtó már becsapódott és elzúgott a pillanat, csak azt a szöke másodpercet, azt a piros villanást láttam, ahogy fiús-kurtúra nyírt szöke hajjal, s piros kabátban szállt fölfelé az ifjúság. Megint elkéstem — ezt dohogtam, meg ezt: Mit is kerestem itten, ennek a seholincs városnak ebben a sosevolt házában, ahol a kapun épp belépve, ahol a szöke másodpercet, ahol a piros villanások, ahol, ahol, ahol, ahol...

Végül mi mást tehettem volna, a kapu küszöbére ültem, s mert itt ilők már ezer éve, látja a kőszakállú ember, látják a toronylakó varjak s minden hajdani madarak: ül a városuk kapujában, csak ül az övegy szerelem.

Este a fügefák kísértek csak tovább, illatozva a benzingőzön át — aztán a halpikkelyes messzeségben a tenger ellapulj sekélyen. Gurultunk Szófia felé. A hegyek, elmaradtak, messziről mint valami tanyát, láttunk egy várost: itt született az államfő — mondták, s volt valami felemelő: ezt hallani nehéz erdők tövében. És hirtelen megmarkolt valami rég-volt emlékezet: Járt erre már az én szívem! Árhullámsodró ezredévek hozták? Keresztesek? Jobbágyhadak? A féltold alatt elhurcolt gyermekek? Darócban — vértben vívtam lófarkas várak ellen? Parjizán-nyomokat tiportam a mélybepörgő hegyi-porban? — Valami megrázott akkor a mélyen felderengő balkáni éjnek kardshogtató erejében: Szülő-hazám! Talán még nem is élttem?

Semmiféle fölfedezés nincsen a címben. Nem újság, hogy sóbánya van Szlatinán. Hogy mióta van, azt nem tudni pontosan, de a római időkben rabszolgák hada már járt lent, és hátán hordta marhabőrzsákokban, hosszú létrákon fölfelé a söt. Gyantitani lehet, hogy a rómaiak se fölfedezői, inkább csak bányászói voltak a szlatinai sónak.

Vándorol a falu. Amikor a házak alól kiszédtek a söt, előbb-utóbb megroggyant a föld háta, megrepedt a ház. Le kellett bontani, mielőtt belecusszotná volna a leszakadt tölcserbe. Ezt a jövemenést más ember nem viselné el, csak az, aki a sóból él. Szlatina népe, a környékbeli falvak emberével — akár magyar, akár ukrán, akár román — regől fogva bányász. Csak mostanában költözniök nem kell. Okos számítással, egyszerű megoldással elejét vették az elhagyott bányák beomlásának.

Nem tudom, mióta, és miért van az, hogy a mi nyelvünkben első szóra rémisztő a sóbánya. Riasztó töltete majdnem akkora, mint az ólombányának. Akinek újságotam, hogy ide készülök, mindenki intett: vigyázz, istentelen rossz hely lehet! Viccből ugyan, de azt se hagyta ki senki, hogy a sóbányánny változás eshetőségeire figyelmeztessen.

Ilyen indítás után mi lehet az ember első kérdése, ha sóbányászt lát? Még fogom a kezét köszönetkor a leszálláshoz készülő Tamásko Gusztávnak, de már gyóntatom is: ki lehet bírni a bányát? Meddig, hogyan, milyen körülmények között?

— Olyan ez a bányá, mint a szanatórium. Csak éppen a nap nem süt be. De eső se esik, szél se fúj, szikrázó világosság van. Mi kell ennél több? Ha náthás a szlatinai ember, ne szedje az aszpirint, meg a kalmoprint, ne költse a pénzt kalapkúrára, jöjjön csak ide, itt meggyógyul.

— És ha a fejére szakad a sóbánya? Elkora bolondságot csak mesz-

sziről jött ember kerdezhet. Lent járunk már valahol a föld alatt, benne a sóban, amikor bizonygatják, nézzem meg közelebből is, milyen kemény a kő. Ide nem kell támaszték, nincsen alá-dúcolás, itt tartja magát a só. Minden vágat mellett 30 méter vastag falat érintetlenül hagyják pillérnek. Mutatóujjamat megnyalozom, hozzádörzsölöm a falhoz, újra megnyalom, és csalhatatlan bölcsességgel megállapítom, hogy ez valóban sóból van. Csökönység, de egy átkozottul gyors liftjárással lejjebb — kósár az a bányászok nyelvén, nem lift —, a 206 méteres mélységben ugyanazt teszem. Majdnem háromszáz méternél járunk már, amikor nem kell külön nyalnom. A fejtesnél akkora a sópor, hogy beszéd közben rászáll a nyelvemre.

Előbb azért álljunk meg a második szinten, mert itt érdekesebb dolgok vannak. A sófőhár falu folyosó oldalában egyik szoba a másikat éri. Se ajtaja, se ablaka — csak vakablaka, ajtó helyett pedig függöny —, de két-három ágy, asztal és szék, szűkség szerint mindegyikben van. Az egyik falán körpecsét formájú bevésett fölírás: köszönet a gyógyításért. Estétől reggelig ez a sóbányai emelet valóban szanatórium. Reményüket vesztett asztmások jönnek ide a Szovjetunió minden részéből, este fél hétkor leszállnak, kilencig mozit néznek, pingpongoznak, jönnek-mennek, nagyszerű étvágygal át-alusszák az éjszakát. Egy hét múlva minden különösebb orvosi ápolás, gyógyszeres kezelés nélkül is érzik, hogy gyógyultak. Több száz méter hosszúra nyúlott hordóhoz hasonlóan legjobban

SÓBÁNYA SZLATINÁN

az a lejtős akna, amin a szanatórium szintjéről a fejteshez alá-szállunk a magunk lábán. Megkérem kalauzunkat, a minden kérdésre tudományos pontosággal válaszoló, puritán egyszerűségű, rokonszenvesen közvetlen, bányászfamiliából származó bányavezetőt, Trakszler Ferencet, oltsa el egy kicsit az akkumulátoros lámpáját. Ekkora sötétséget se láttam még életemben. Ez lehet az abszolút sötét. Szentjánosbogár derengése itt reflektort játszatna.

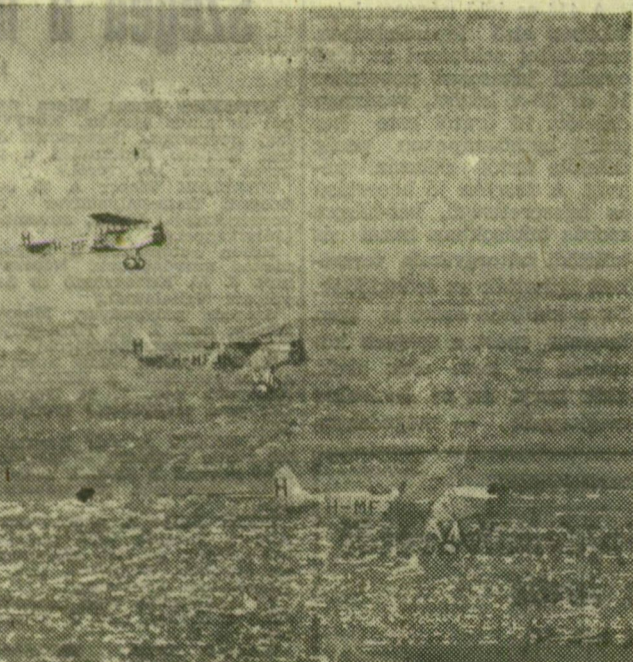
A szabadtéri idején a szegedi torony felső erkélyéről a díszlet-hordókat nézni hasonló látvány ahhoz, ami a fejtesnél fogad. Csak annyi a hasonlóság persze, hogy ott is, itt is apró embernek látszik, aki dolgozik. Egyszerűen kamrának mondják csak azt a részt, ahonnan kivitték vagy most szedik a söt. Emberi erővel ennél nagyobb kamrát talán sehol nem készítenek se föld alatt, se fölött. Igaz, itt is gépek dolgoznak, és lépten-nyomon robbantanak. Kézi munkát csak a csinosításnál látni. Hogy egyenes és sima legyen a kamra fala, lefaragják csákánnyal. Ot kamra dolgozik, 500 tonna só kerül ki belőlük, 291 méter mélységből minden műszakban. Egy nap alatt másfél ezer tonna, egész évben 473 ezer.

Napi beszédünkben nagyon erős valami az, ami a vasnál is erősebb. Csillék fala, sínek vasa jelzi, mennyire szenvednek a sötől. Marja őket szakadatlán. A sóbányások pedig egészségesek, a betegek is gyógyulni jönnek ide. Itt lent mindenesetre úgy látszik, sokkal erősebb az ember a vasnál.

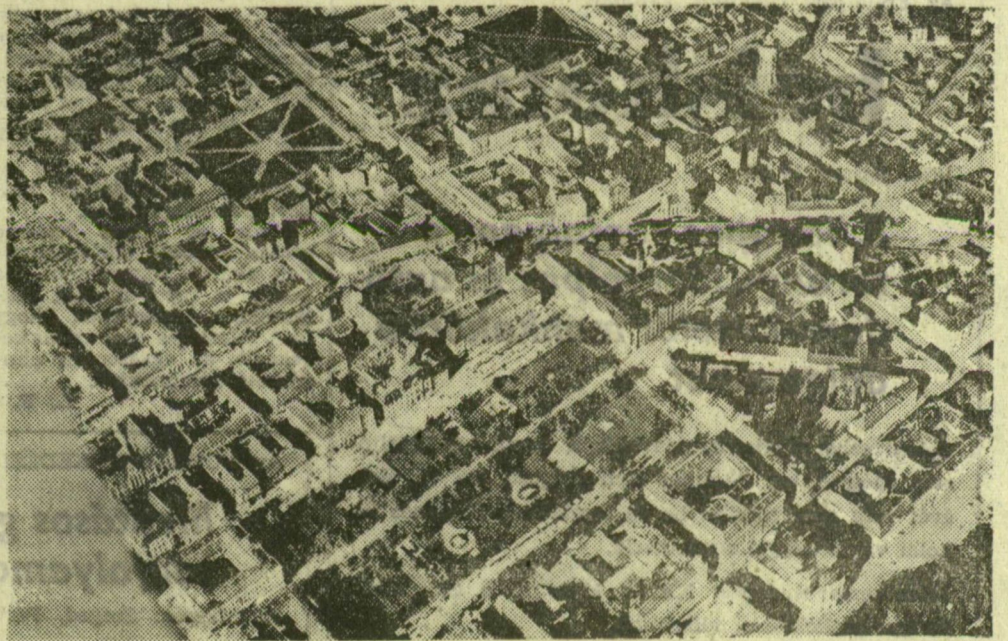
HORVÁTH DEZSÓ

SZEGED — EGYKOR

A légifényképeket mindig örömmel nézegeti az ember, hiszen nem a megszokott távlatból mutatják a várost. Ezek a fényképek kétszerezsen érdekesek: a 20-as évek Szegedjét mutatják be, feltehetően 1924 és 1929 között készültek. Egy városunkért rajongó egykori repülő hagyatékából kerültek elő, s Klárafalvi Aladár engedte át őket bemutatásra. Közlése szerint a képeket Vilhelm Károly készítette, aki abban az időben Minár Gyulával együtt bravúrból többször is átrepült a dóm két tornya között, sőt a híd alatt is.

AZ ELSŐ REPULOKOTELEKES
EGYIKÉ SZEGED-KELETÉN

A SZECHENYI TER EZER MÉTERRŐL, FENT KÖZEPEN
A LECHNER TER, TOLE BALRA, A BAKÓCZI TER